

O'GZAKI NUTQNI RIVOJLANTIRISHDA "SHADOW" TEXNIKASINING AFZALLIKLARI

G`ulomaliyeva Umida

O`zDJTU 1-bosqich 2- ingliz tili talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada hozirgi kunda dunyo miqyosida keng qo`llanilayotgan ingliz tilini o`rganishning samarali usullaridan biri — "shadowing" texnikasi haqida so`z yuritiladi. Maqolada ushbu metodning mohiyati, uni qo`llash qoidalari va foydali jihatlari tahlil qilinadi. "Shadowing" texnikasidan foydalanish orqali har qanday yoshdagi til o`rganuvchilar nutq malakasini qisqa vaqt ichida sezilarli darajada yaxshilashlari mumkinligi isbotlab beriladi. Maqola ingliz tili o`rganuvchilari, o`qituvchilar va til ta`limi bilan shug`ullanuvchi mutaxassislar uchun amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so`zlar: texnika, nutq, qo`llash, og`zaki, o`rganuvchi, rivojlantirish

Annotation: This article discusses one of the most effective modern methods for learning English — the "shadowing" technique, which has become popular worldwide. It analyzes the essence of this method, the rules for applying it, and its main advantages. The study shows that by using the "shadowing" technique, language learners of all ages can noticeably improve their speaking skills in a short period of time. The article is of practical value for English learners, teachers, and specialists in the field of language education.

Key words: technique, speech, application, oral, learner, development

Kirish. Bugungi globallashuv davrida ingliz tili xalqaro muloqot vositasi sifatida muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, ingliz tilida erkin va ishonchli so`zlash qobiliyati har bir talaba, mutaxassis va zamonaviy yosh uchun zarur ko`nikma hisoblanadi. Ammo ko`plab o`quvchilar grammatikani yaxshi bilsalar ham, so`zlashuv (speaking) paytida qiynaladilar. Bu holatning asosiy sababi — talaffuz, intonatsiya va tabiiy nutq oqimida mashqning yetarli emasligidir.

So‘nggi yillarda ingliz tili o‘rganuvchilari orasida samarali metodlardan biri sifatida “Shadow” texnikasi keng tarqalmoqda. Ushbu usul yordamida o‘rganuvchi kishi ona tilida gapiruvchi (native speaker) nutqini takrorlab, talaffuz va intonatsiyani tabiiy tarzda o‘zlashtiradi. Bu texnika so‘zlashuvni yaxshilash bilan bir qatorda, eshitish, tez fikrlash va so‘z boyligini ham rivojlantiradi.

“Shadow” texnikasining mazmuni quyidagicha:

“Shadow” so‘zi ingliz tilida “soya” degan ma‘noni bildiradi. Shunga ko‘ra, bu texnikaning mohiyati ham so‘zlovchining nutqini “soya” kabi takrorlashdan iborat [1. 26]. O‘rganuvchi tinglagan audio yoki video materialdagi nutqni bir vaqtning o‘zida, lekin ozgina kechikib takrorlaydi. Maqsad — asl so‘zlovchining talaffuzi, ohangi, urg‘usi va nutq tezligiga moslashishdir.

Ushbu usul dastlab fonetik mashq sifatida paydo bo‘lgan bo‘lsa-da, keyinchalik so‘zlashuv ko‘nikmasini shakllantirishning samarali vositasi sifatida e‘tirof etilgan. Hozirda ko‘plab xalqaro til markazlari, shu jumladan British Council va IELTS tayyorlov kurslari bu texnikani dars jarayonlariga kiritgan. [2. 121]

Texnikaning afzalliklari:

“Shadow” texnikasi o‘rganuvchiga bir nechta muhim foydalarni beradi:

1. Talaffuzni yaxshilaydi. So‘zlarni to‘g‘ri talaffuz qilish va tovushlarni tabiiy chiqara olish ko‘nikmasi shakllanadi.

2. Intonatsiya va ritmni o‘rgatadi. Bu usul orqali o‘quvchi inglizcha nutqning ohangini va urg‘usini tabiiy tarzda his qila boshlaydi.

3. Eshitish (listening) qobiliyatini rivojlantiradi. Tinglash jarayonida miya tovushlarni tezda ajrata boshlaydi, bu esa IELTS va boshqa imtihonlarda katta foyda beradi.

4. So‘zlashuv tezligini oshiradi. Shadow mashqi tez fikrlash va so‘zlarni bir maromda talaffuz qilishga yordam beradi.

5. O‘ziga ishonchni kuchaytiradi. Har kuni mashq qilgan o‘quvchi o‘z nutqidagi o‘shishni sezib, til o‘rganishda motivatsiyasini oshiradi [3.].

Amaliy qo‘llash usullari:

Shadow texnikasini samarali o'rganish uchun quyidagi bosqichlarga amal qilish tavsiya etiladi:

1. Tinglash uchun material tanlash. Avval soddaroq audiolar — masalan, qisqa intervyular yoki “TED Talks”dagi 2–3 daqiqalik chiqishlardan boshlash kerak.

2. Eshitish va takrorlash. Audio yozuvni tinglab, so'zlovchi ortidan ozgina kechikib gapirish kerak. Boshida bu qiyin tuyuladi, ammo vaqt o'tgan sayin miyaning moslashuvchanligi ortadi.

3. O'z ovozi yozib olish. Mashqni yozib, keyin asl audio bilan solishtirish orqali xatolarni topish va to'g'rilash mumkin.

4. Kunlik rejimda mashq qilish. Kuniga atigi 10–15 daqiqa muntazam mashq qilish so'zlashuvni ancha yaxshilaydi.

5. Tinglovchini o'zgartirib turish. Har safar turli aksent (britan, amerika, avstraliya)dagi so'zlovchilarni tanlash eshitish qobiliyatini kengaytiradi.

O'rganishda uchraydigan xatolar va ularni tuzatish

Ko'plab o'rganuvchilar “Shadow” texnikasini noto'g'ri qo'llaydilar. Eng ko'p uchraydigan xatolar quyidagilardir:

Tovushlarni to'liq takrorlamaslik. Ba'zilar faqat so'zning bir qismini talaffuz qilib, qolgan qismini eshitib qo'yadi. Bu talaffuzni to'liq rivojlantirmaydi.

Audio tezligini noto'g'ri tanlash. Juda tez yoki sekin nutq bilan mashq qilish natijani pasaytiradi. O'z darajangizga mos material tanlash kerak.

Muntazamlikning yetishmasligi. Har kuni oz bo'lsa ham mashq qilish eng muhim shartlardan biridir.

Tinglayotganini tushunmaslik. Ba'zi o'quvchilar so'z ma'nosiga e'tibor bermaydilar, bu esa so'z boyligini rivojlantirmaydi.

Shu sababli “Shadow” texnikasi nafaqat talaffuz mashqi, balki tushunish, so'z tanlash va muloqot madaniyatini shakllantirish vositasi sifatida qaralishi kerak.

Xulosa. “Shadow” texnikasi ingliz tilida so'zlashuvni yaxshilashning eng samarali usullaridan biridir. Bu metod yordamida o'rganuvchi nafaqat talaffuzini, balki intonatsiya, eshitish, so'zlashuv tezligi va ishonchni ham rivojlantiradi. Eng

muhimi, ushbu usul maxsus joy yoki murabbiy talab qilmaydi — uni har kim mustaqil ravishda, mobil telefon yoki kompyuter yordamida bajara oladi.

Til o‘rganish jarayoni muntazamlikni talab qiladi. “Shadow” texnikasini har kuni qisqa vaqt davomida bajarish orqali, hatto bir necha oy ichida ingliz tilida tabiiy so‘zlash darajasiga erishish mumkin. Bu texnika nafaqat IELTS yoki TOEFL imtihonlariga tayyorlanayotganlar, balki oddiy muloqotda o‘z fikrini aniq ifodalashni istovchilar uchun ham foydalidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Hamada Yo. Teaching EFL Learners Shadowing for Listening: Developing Learners’ Bottom Up Skills. – London: Taylor & Francis Group 2017, - 130 p.
2. Kadota Sh. Shadowing as a Practice in Second Language Acquisition: Connecting Inputs and Outputs // The Journal of the Japan Association for Developmental Education, 2011. – 250 p.
3. Shadowing as a Practice in Second Language Acquisition
https://mitpressbookstore.mit.edu/book/9781138485501?utm_source=chatgpt.com.